

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
N2022/4477-2

Dato:
6. juli 2022

Hørings svar - utøvelse av statens partsstilling i saker om Helsepersonellnemndas vedtak

Helse- og omsorgsdepartementet har foreslått en endring i helsepersonelloven § 71. Endringen innebærer at departementet skal kunne overta utøvelsen av statens partsstilling når Statens helsepersonellnemnds vedtak er brakt inn for domstolene.

Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage) er sekretariat for Statens helsepersonellnemnd, Apotekklagenemnda, Klagenemnda for behandling i utlandet og Pasientskadenemnda. Helseklage behandler klager på vedtak fra tolv offentlige instanser.

Helseklage støtter ikke forslaget til endringer i helsepersonelloven § 71.

Statens helsepersonellnemnd er en uavhengig klagenemnd som ikke kan instrueres

Det følger av helsepersonelloven § 69 at Statens helsepersonellnemnd «skal være et uavhengig organ med høy helsefaglig og juridisk ekspertise». I Ot. Prp. nr. 13(1998-1999) punkt 22.5. er det beskrevet at formålet med opprettelsen av nemnda var å bedre rettsikkerhet for helsepersonell og skape allmenn tillit til systemet. Et nytt nivå skulle også avlaste domstolene og påtalemyndigheten. Uavhengigheten medfører at «Nemndas avgjørelser skal kun overprøves av domstolene».

I NOU 2019:5 punkt 32 skriver forvaltningsutvalget om hva som ligger i uavhengighet. At nemnda er et uavhengig organ innebærer at den ikke er undergitt den instruksjons- og omgjøringsmyndighet som regjeringen og overordnede organer har etter vanlige regler. Et uavhengig organ kan ikke instrueres i den enkelte sak om saksbehandlingen, lovforståelse eller skjønnsutøving. Som departementet skriver i høringsnotatet, innebærer uavhengigheten også at departementet ikke kan fatte vedtak selv eller omgjøre nemndas vedtak.

Nemndas fagkompetanse

Statens helsepersonellnemnd består av syv faste medlemmer, hvorav tre er jurister, tre med helsefaglig bakgrunn og en legrepresentant. Nemndas sammensetning skal sikre best mulig helsefaglig og juridisk kompetanse. I Ot.prp. nr. 13 (1998-1999) punkt 22.5.2 er det

uttalt at: «...klagesaksbehandling ikke bør være noen naturlig oppgave for departementet i fremtiden. St.meld.nr. 35 (1991-1992) Om Statens forvaltnings- og personalpolitikk kan tas til inntekt for at departementet i hovedsak skal være et sekretariat for politisk ledelse og utarbeide sektorpolitikken på departementets ansvarsområde. Departementet skal utarbeide lovforslag, trekke opp prinsipielle retningslinjer og som forvaltningsorgan iverksette beslutninger tatt av Stortinget. Det bør i minst mulig grad avgjøre enkeltsaker, der den beste fagkompetansen vil ligge i underliggende etater.»

Utøvelse av partsstilling

Vedtak i Statens helsepersonellnemnd kan bringes inn for retten, som kan prøve alle sider av saken. Søksmål rettes mot staten ved Statens helsepersonellnemnd, jf. helsepersonelloven § 71.

Statens helsepersonellnemnd er rett saksøkt for vedtak som er truffet av nemnda. I praksis er Regjeringsadvokaten prosessfullmektig i disse sakene. Det følger av forskrift om Statens helsepersonellnemnd § 7 første ledd, annet punktum at «Leder for nemnda kan likevel alene treffe avgjørelser av prosessuell karakter, eller delegere til sekretariatet å treffe slike avgjørelser.» Avgjørelser i rettsprosesser tas av nemndleder, evt. i samråd med nemnda og med bistand fra sekretariatet i Helseklage og Regjeringsadvokaten.

Den foreslåtte lovendringen vil innebære en markert endring av gjeldende praksis ved at departementet skal involveres i rettsprosessene. Nemnda har ikke rutiner eller praksis for å orientere departementet om sakene der Statens helsepersonellnemnd er saksøkt. Endringen er heller ikke i samsvar med praksis for de andre nemndene Helseklage er sekretariat for, altså Pasientskadenemnda, Klagenemnda for behandling i utlandet og Apotekklagenemnda.

Hvor langt skal uavhengigheten gå?

Departementet skriver i høringsnotatet at nemndas uavhengige stilling ikke bør gjelde andre forhold enn nemndas vurderinger og konklusjoner i forbindelse med vedtak i konkrete klagesaker.

Helseklage er uenig i at uavhengigheten skal begrenses ved at departementet overtar partsstillingen ved søksmål. Departementet har ansvar for å utarbeide lovforslag dersom det er behov for endringer i regelverket. Nemnda anvender gjeldende rett og fatter vedtak i enkeltsaker. Vi mener nemnda bør ha ansvar for enkeltsakene også i de tilfellene de bringes inn for domstolen.

Rekkevidden av det foreslåtte lovhjemmelen

I høringsnotatet beskriver departementet et mulig behov for å anke domsavgjørelser som gjelder tolkning og prinsipielle spørsmål knyttet til helsepersonelloven eller andre lover som departementet har fortolkningsansvaret for, samt EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv og andre internasjonale forpliktelser som departementet har ansvar for å gjennomføre.

Departementet skriver at det kun vil være aktuelt å bruke denne myndigheten i helt spesielle tilfeller der saken reiser prinsipielle spørsmål om lovtolkning eller Norges internasjonale forpliktelser, eller der avgjørelsen kan få store praktiske eller økonomiske konsekvenser for godkjenningsordningen eller helsetjenesten dersom den blir stående. Videre skriver departementet at de kan ha behov for kontroll over prosesskrift, vitneførsel og andre prosessuelle skritt eller inngå forlik dersom sakens prinsipielle sider tilsier det og departementet mener dette vil gi et rimelig resultat for helsepersonellet.

Ordlyden i den foreslåtte bestemmelsen er vid og gjenspeiler ikke de begrensningene departementet viser til i begrunnelsen av behovet. Helseklage mener det bør komme til uttrykk i lovteksten at dette er ment å være en snever hjemmel som skal bare skal brukes i prinsipielle saker.

Helsepersonellnemnda behandler klager fra to ulike førsteinstanser: Klager på vedtak fra Statens helsetilsyn som gjelder administrative reaksjoner mot helsepersonell og klager på vedtak fra Helsedirektoratet som gjelder autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning. Begrunnelsen i høringsnotatet tyder på at det er i autorisasjonssakene og ikke tilsynssakene, departementet kan ha behov for å overta partsstillingen. Den foreslåtte hjemmelen er likevel utformet slik at den vil omfatte begge sakstypene.

Oppsummering

Helseklage er uenig i departementets forslag til lovendring. Vi mener forslaget innebærer en begrensning i nemndas uavhengighet.

Dersom departementet skal få hjemmel til å overta partsstillingen, mener vi at det bør fremgå av ordlyden at bestemmelsen er ment som en unntaksbestemmelse og angi mer konkret i hvilke tilfeller den kan brukes.

Med vennlig hilsen
NASJONALT KLAGEORGAN FOR HELSETJENESTEN

Dokumentet er godkjent elektronisk

Silje Nerheim
seniorrådgiver

Anita Giæver Hansen
direktør